

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Sara Krmpotić

ODGOJNE PORUKE CRTANIH FILMOVA

DOSTUPNIH NA YOUTUBE-U

ZAVRŠNI RAD

Osijek, 2019.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Preddiplomski sveučilišni studij ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja

ODGOJNE PORUKE CRTANIH FILMOVA

DOSTUPNIH NA YOUTUBE-U

ZAVRŠNI RAD

Predmet: Pedagoška komunikacija

Mentor: doc. dr. sc. Rahaela Varga, znanstvena suradnica

Sumentor: dr. sc. Ana Mirković Moguš, viša asistentica

Student: Sara Krmpotić

Matični broj: 523

Osijek, lipanj 2019.

SAŽETAK

Crtani filmovi zabavljaju djecu, a u današnje vrijeme proširili su se s televizije na YouTube i slične internetske platforme i tako postali dostupniji djeci. Cilj ovog rada je utvrditi prevladavaju li u crtanim filmovima dostupnim na YouTube-u odgojno poželjne ili nepoželjne poruke, stoga je svrha istraživanja analizirati i kategorizirati odgojne poruke kojima su djeca izložena gledajući odabrane crtane filmove na YouTube-u.

Istraživanje provedeno u ovom završnom radu daje doprinos proučavanju odgojnih poruka koje prenose crtani filmovi dostupni na YouTube-u i poticanju roditelja na promišljen odabir sadržaja koji njihova djeca gledaju. U teorijskom dijelu rada opisana je definicija i povijest crtane filma, dječje razumijevanje crtanih filmova, komunikacija djece te odraz crtanih filmova na dječje ponašanje, a predstavljena je i internetska platforma YouTube.

U preglednom dijelu rada analizirana su istraživanja drugih autora o crtanim filmovima te poruke koje oni prenose. Potom je odabrano deset crtanih filmova koji su dostupni na YouTube-u prema učestalosti gledanja istih kod djece. Tablično su prikazani sadržaji crtanih filmova te njihove poruke koje su određene kao odgojno poželjne ili nepoželjne. Zatim je svaki crtani film, zajedno s porukama koje prenosi, prikazan pojedinačno. Vidljivo je da postoje crtani filmovi koji svojim sadržajem prenose odgojno poželjne poruke. Oni su obrazovni te potiču djetetov intelektualni i emocionalni razvoj. Crtani filmovi za koje je zaključeno da prenose odgojno nepoželjne poruke prikazuju nasilje, agresivnost te iskrivljuju dječju predodžbu stvarnosti. Na kraju rada nalaze se preporuke za roditelje u kojima se ukazuje na važnost njihove uloge u usmjeravanju djece na gledanje crtanih filmova s poželjnim odgojnim porukama.

Rezultati analize deset crtanih filmova dostupnih na YouTube-u pokazali su da ih je četiri s odgojno poželjnim i pet s odgojno nepoželjnim porukama. Izdvaja se i jedan crtani film koji djeci šalje i poželjne i nepoželjne poruke.

***Ključne riječi:** crtani film, uloga roditelja, odgojno poželjne poruke, odgojno nepoželjne poruke, dječje ponašanje*

SUMMARY

Cartoons entertain kids, and in modern times they expanded from television to YouTube and similar internet platforms making them more accessible to children. The goal of this paper is to determine if cartoons available on YouTube are sending desirable or undesirable messages. Therefore, the purpose of the research is to analyze and categorize educational messages which children are exposed to while watching any of the selected cartoons on YouTube.

The research carried out in this final paper contributes to the study of educational messages transmitted by cartoons available on YouTube and encouraging parents to think carefully about the content their children are watching. Theoretical part of the paper describes the definition and history of a cartoon film, children's understanding of cartoons, children's communication and the reflection of cartoons on children's behavior, and the YouTube platform is also presented.

In the review section, other author's research on cartoons and the messages that those cartoons convey are analyzed. Afterwards, ten cartoons available on YouTube have been chosen for analysis depending on the frequency of watching them. The contents of cartoons and their messages that are considered educationally desirable or undesirable are shown in the table. Then each cartoon film, along with the messages it transmits, is displayed individually. It is evident that there are cartoons that convey educationally desirable messages with their content. They are educational and encourage the child's intellectual and emotional development. Cartoons that are assessed to transmit educationally undesirable messages show violence, aggression, and distort the child's image of reality. At the end of the paper there are recommendations for parents who point to the importance of their role in guiding children to watching cartoons with desirable educational messages.

The results of the analysis of ten selected cartoons available on YouTube showed that four of them were educationally desirable and five had educationally undesirable messages. There is also a cartoon film that sends out both desirable and unwanted messages to children.

Keywords: cartoon, role of parents, educationally desirable messages, educationally undesirable messages, children's behavior

SADRŽAJ

1. UVOD	2
1.1. Definicija i povijest crtanih filmova	2
1.2. Definicija i razvoj YouTube-a	3
2. DJEČJE RAZUMIJEVANJE CRTANIH FILMOVA	4
2.1. Komunikacija i jezične kompetencije djeteta	5
2.2. Odraz crtanih filmova na dječje ponašanje.....	6
3. METODOLOGIJA RADA	8
3.1. Pretpostavke rada.....	8
3.2. Cilj rada	8
4. ODGOJNE PORUKE CRTANIH FILMOVA	9
4.1. Odgojno poželjne poruke crtanih filmova	10
4.2. Odgojno nepoželjne poruke crtanih filmova	11
4.3. Uloga roditelja	13
5. ANALIZA CRTANIH FILMOVA DOSTUPNIH NA YOUTUBE-U	15
5.1. Preporuke za oblikovanje plana gledanja crtanih filmova.....	22
6. ZAKLJUČAK	25
LITERATURA.....	26

1. UVOD

Medijski je odgoj vrlo važan jer djecu i mlade treba upoznati i suočiti s okruženjem u kojem rastu i oblikuju se, a danas je to medijsko okruženje. Svijet djece i mladeži ispunjen je medijima, a medijsko društvo nema granice (Mikić, 2015.).

Crtani filmovi jedan su od popularnijih medija te su postali neizbježna dječja svakodnevnica. Zaokupljaju pažnju gotovo svakog djeteta te pružaju zabavu i veselje. Autori Habib i Soliman (2015.) navode da djeca svoje slobodno vrijeme radije provode gledajući crtane filmove nego igrajući se s prijateljima u parku ili na igralištu te tako većinu svog dana provode u svojim domovima.

U današnje vrijeme kada oba roditelja rade i nemaju vremena kontrolirati što im djeca gledaju, nisu svjesni koliko su njihova djeca izložena crtanim filmovima s nepoželjnim odgojnim porukama i koliko to može negativno utjecati na njihov razvoj. S obzirom na to da djeca crtane filmove shvaćaju drugačije nego odrasli, veća je mogućnost da dijete neće shvatiti i prepoznati kada crtani filmovi šalju nepoželjne odgojne poruke, što se može odraziti na njegovo ponašanje.

Također djeca često odabiru omiljene likove iz crtanih filmova koji postaju njihovim idolima. Počinju se oblačiti poput njih ili oponašati njihov govor. Svi ti čimbenici utječu na djetetove socijalne, psihološke i fizičke sposobnosti. Upravo je zato važno dijete usmjeriti na crtane filmove koji prenose odgojno poželjne poruke.

Cilj ovog rada je proučiti postojeća istraživanja o crtanim filmovima te utvrditi najčešće gledane crtane filmove na YouTube-u koji će se potom analizirati na temelju kriterija odgojne poželjnosti poruka usmjerenih djeci. Metoda provedbe istraživanja temelji se na analizi rezultata drugih istraživanja i pregledom literature vezane uz temu istraživanja. Ova tema je odabrana zbog sve većeg broja crtanih filmova s nepoželjnim odgojnim porukama koji mogu imati negativne posljedice na djetetovo ponašanje te se ovim radom želi osvijestiti roditelje koliko su bitni njihova kontrola i nadzor te koliko veliku ulogu imaju u odabiru djetetovih crtanih filmova. Doprinos ovog rada je upućivanje roditelja na crtane filmove s odgojno poželjnim odnosno nepoželjnim porukama te identifikacija dobrih strana, odnosno loših karakteristika crtanih filmova za razvoj njihova djeteta. Rezultati dobiveni ovim radom, osim kao preporuka roditeljima, mogu poslužiti kao osnova za daljnja istraživanja u kontekstu sadržaja i poruka crtanih filmova.

1.1. Definicija i povijest crtanih filmova

Crtani je film podvrsta animiranog filma te je riječ o vrsti kinematografske animacije u kojoj se za sekundu filmske projekcije nacrtaju, oboje i snime dvadeset i četiri uzastopne faze pokreta koje projiciranjem stvaraju iluziju kontinuiranog pokreta (Mikić, 2001.).

Crtani se filmovi temelje na realističnom i polurealističnom crtačkom obliku koristeći satiru, karikaturu ili humor rada bilo to dvodimenzionalno ili trodimenzionalno djelo (Kaur i Shweta, 2018.). Prema istim autorima crtani su filmovi dio kinematografske povijesti. Prvi crtani film snimljen je 1800. godine pomoću animacije umjesto živih glumaca. *Felix the Cat* prvi je crtani lik koji se pojavljuje 1920. godine, a nakon njega uslijedili su likovi *Donald Duck*, *Mickey Mouse* i *Pluton* koje su izradili animatori Disney Brother's crtanog studija (Kaur i Shweta, 2018.).

Kapelian (2009.) navodi da su crtani filmovi u početku bili jako kratki jer je kratkometražni film bio radije gledan. Crtani filmovi poput *Popaya*, *Bugs Bunnya*, *Daffy Ducka*, *Tom i Jerrya* trajali su samo nekoliko minuta te su bili crno-bijele boje i bez zvuka. *Steamboat Willie* bio je prvi crtani zvučni film, a nakon njega zvukovi su postali važan dio stvaranja crtanog filma. Također crtani filmovi su se osmišljavali tako da ih mogu gledati i odrasli ljudi kako bi gledanost bila veća (Kapelian, 2009.).

Šćuric i sur. (1999.) navode da je Walt Disney 1928.godine proizveo dugometražni crtani film *Parobrod Willie* u kojem je predstavljen jedan od najpopularnijih crtanih likova *Mickey Mouse*, a nakon njega uslijedili su i ostali, danas omiljeni likovi, kao što su *Donald Duck* (Paško Patak), *Pluto* (Pluton) i *Goofy* (Šiljo). *Mickey Mouse* označio je ulazak u „zlatno doba“ crtanog filma. Po uzoru na Disneya pojavljuju se i braća Fleischer s poznatim mornarom snažnih mišićavih ruku *Popajem* koji je obožavao jesti špinat i *Betty Boop*, zabavljačicom savršenih oblina. Nakon toga uslijedio je veliki val popularnih crtanih likova kao što su *Tom i Jerry* iz 1942. godine (William Hanne i Joseph Barber iz MGM studija), *Zekoslav Mrkva* (Fred Tex Avery), *Mr. Magoo*, *Patak Dodo* i mnoštvo drugih (Šćuric i sur., 1999.).

1.2. Definicija i razvoj YouTube-a

YouTube popularna je web-lokacija osmišljena za dijeljenje videozapisa na kojoj milijuni korisnika mogu preneti i dijeliti videozapise koje može svatko gledati [8]. YouTube usluga osnovana je 2005. godine te je tada bila namijenjena osobama za objavljivanje i dijeljenje originalnih video sadržaja, no danas je YouTube usluga postala arhiva za pohranjivanje omiljenih isječaka, pjesama, šala, kao i marketinška stranica za brojne tvrtke koje promoviraju svoje proizvode znajući koliko potencijalnih kupaca stječu promoviranjem proizvoda putem YouTube stranice [8].

Slogan web-lokacije usluge YouTube je „Broadcast Yourself“ što podrazumijeva prvenstveno uslugu namijenjenu običnim ljudima koji žele objaviti videozapise koje su stvorili sami [5]. Većina videozapisa usluge YouTube od strane je amatera, a kao primjer mogu su izdvojiti amaterski filmovi, domaći glazbeni spotovi, sportski neuspjesi i drugi zabavni događaji. Isto tako na YouTube-u mogu se pronaći i videozapisi s uputama kao što su pomoć za računalo, za razne druge elektroničke uređaje i drugi videozapisi. Iako YouTube može poslužiti kao poslovna platforma, većina ljudi posjećuje uslugu radi zabave [5].

Smith (2019.) također navodi kako je prvi videozapis na YouTube-u prenesen u travnju 2005. godine, a danas broji više od 1,9 milijardi korisnika mjesečno. YouTube je dostupan u više od devedeset zemalja i nudi sadržaje na različitim jezicima. Isti autor navodi kako danas razne robne marke i filmski producenti koriste YouTube kako bi komunicirali s korisnicima. YouTube je druga najveća tražilica na svijetu i treća najposjećenija stranica nakon Googlea i Facebooka. Svake se minute na YouTube-u prenosi četiri stotine sati videozapisa, što znači da se ondje može gledati preko milijardu sati videozapisa dnevno. Prvi video koji je dosegao milijun pregleda bio je *Nikeov* oglas s poznatim nogometašom Christianom Ronaldom. Također više od 5,87 milijardi pregleda ima glazbeni spot Luisa Fonsija za pjesmu *Despacito*. Osim pronalazjenja sebi zanimljivih sadržaja, većina američkih roditelja YouTube koristi kako bi pronašli sadržaj koji će zabavljati njihovu djecu (Smith, 2019.). Između ostaloga, vrlo su popularni crtani filmovi.

2. DJEČJE RAZUMIJEVANJE CRTANIH FILMOVA

Tijekom odrastanja čovjek prolazi kroz četiri različita procesa doživljavanja filma (Mikić, 2001.). Prva se javlja participacija u kojem djeca mlađe dobi gledajući film, uslijed misaonog i emocionalnog procesa dodaju sama sebe kao novi lik u priči, no zbog još neizgrađene ličnosti nema procesa poistovjećivanja s likom iz filma. Poslije participacije javlja se identifikacija koja dolazi u nešto kasnijoj dobi. Dijete se počinje zajedno s omiljenim likom radovati, smijati, strepiti i žalostiti. Isti autor navodi da nekada može doći i do negativne identifikacije, gdje se dijete poistovjećuje s negativnim likom i njemu poklanja svoje simpatije. Zatim se javlja proces distanciranja, a radi se o misaonim i emocionalnim procesima koji se javljaju kod starije djece, u kojemu se odupiru svemu što se u filmu sugerira i ne prihvata njegovu ideju. Posljednji proces koji se javlja je projiciranje. Tijekom odrastanja, u kasnijoj dobi, čovjek pokušava ono što je vidio u filmu, učiniti korisnim i prenijeti u vlastiti život, gdje će nastojati riješiti neki problem ili dvojbu. Međutim, kod nekih ovaj proces može izostati (Mikić, 2001.).

Bilo koje iskustvo koje dijete doživi, vidi ili čuje utječe na njegov način života, pa tako i crtani filmovi (Habib i Soliman, 2015.). Već prvo iskustvo sa crtanim filmovima određuje djetetov način razmišljanja i ponašanja, stoga predškolsku djecu, koja ne razumiju i ne shvaćaju što gledaju u crtanim filmovima, mogu navesti da posumnjaju u svoje mogućnosti, vještine, način razmišljanja ili životni stil (Habib i Soliman, 2015.).

Djeca drugačije doživljavaju crtani film od odraslih. Također djeca koja imaju pet godina i ona s osam godina ne procjenjuju na isti način crtane filmove (Ciboci i Kanižaj, 2011.). Djeca koja vide nasilje u crtanim filmovima često oponašaju omiljene likove jer lakše pamte scene nasilja od cjelovite priče te ne razumiju da je to za njihov razvoj štetno (Šego, 2009.).

Iznimno je stoga važna komunikacija i suradnja roditelja s predškolskom djecom gdje će roditelji objasniti djeci ono što vide u crtanim filmovima jer djeca imaju bujnu maštu i često ne razlikuju sadržaj crtanih filmova od stvarnosti.

2.1. Komunikacija i jezične kompetencije djeteta

Da bi dijete lakše usvojilo govor, važno je stvarati različite komunikacijske situacije u kojima će ono sudjelovati (Šego, 2009.). Svrha djetetove komunikacije privući je pozornost, iskazivati osjećaje, uspostaviti društvene kontakte i zadovoljiti različite potrebe. Napretkom govornog razvoja pojačava se i djetetova komunikacija, a djeca usvajaju jezik i interakciju sa članovima obitelji i okolinom. Djeca koja više komuniciraju i koju odrasli potiču na komunikaciju pokazuju višu razinu jezične razvijenosti i zato je jako bitna kvalitetna komunikacija s odraslima (Šego, 2009.).

Isti autor također navodi da je jako važno rano iskustvo usmenog i pismenog izražavanja koje stvara čvrste temelje za čitanje, razumijevanje, usvajanje jezika kao sustava i uključivanje u zajednicu. Za bolju komunikacijsku kompetenciju djetetu treba intelektualno motivirajuća i zdrava sredina, gdje je voljeno i gdje mu se iskazuju ljubav i razumijevanje pa će i dijete samo uspješno realizirati svoje potencijale. Suprotno tome, nedostatak govorne kompetencije može rezultirati nesigurnošću, agresivnošću ili neuspjehom. Međutim mediji kao što su crtani filmovi, videoigre i računalne igre itekako imaju veliku ulogu u poticanju jezično-govornog razvoja (Šego, 2009.).

Nadalje, mediji mogu pomoći u stjecanju novih znanja, poticanju duhovnosti, unapređenju komunikacije, no svakodnevno svjedočimo kako nam se nameće supkulturna komunikacija (Vodopija, 2015.). U medijima se iz svakodnevnog razgovornog jezika pojavljuju i vulgarizmi, poneki su nasilni i impliciraju fizičko nasilje (Vodopija, 2015.).

Kao primjer može se uzeti istraživanje Yousuf i sur. (2015.) u kojem je prikazano kako su crtani filmovi uvelike utjecali na razvoj djetetova jezika. Djeca su nakon gledanja nasilnih i agresivnih crtanih filmova usvojila neprimjeren jezik i oponašala stil govora svojih omiljenih likova iz crtanih filmova (Yousuf i sur., 2015.).

No ako želimo da djeca nauče smisljeno i odgovorno služiti se medijima, moramo razvijati didaktičke modele, ponuditi brojne načine na koje će ih praktično upoznavati i razviti dobra iskustva (Mikić, 2015.).

Sadržaj crtanog filma može pozitivno utjecati na djetetovu komunikaciju, a to je vidljivo u istraživanju koje su proveli Rai i sur. (2016.) u kojem se pokazalo da su se rječnik i komunikacijske vještine djece poboljšale nakon što su počeli gledati crtane filmove. Šego (2009.) stoga navodi da crtani filmovi s poželjnim odgojnim porukama mogu obogatiti djetetov jezično-govorni razvoj i pridonijeti usvajanju novih znanja kao što je učenje stranih jezika, a isto tako i usvajanje znanja o drugim kulturama.

Nasuprot pozitivnom utjecaju crtanog filma na djetetovu komunikaciju, ovisno o sadržaju crtanog filma, rezultati istraživanja prikazuju i da neki crtani filmovi, koji se emitiraju u stranim zemljama kao što je Pakistan, posebno loše utječu na dječji jezik i na njihov govorni stil (Ghilzai i sur., 2017.).

2.2. Odras crtanih filmova na dječje ponašanje

Crtani je film jedan od najjačih čimbenika koji utječe na djetinjstvo pojedinca te djeca najčešće svoje vrijeme provode gledajući crtane filmove u svojim domovima (Habib i Soliman, 2015.). To može imati pozitivne i negativne učinke ovisno o sadržaju crtanog filma koji može imati poželjne ili nepoželjne odgojne poruke usmjerene prema djeci. Stoga može ostaviti negativne posljedice na djetinjstvo pretjeranim izlaganjem crtanim filmovima s nepoželjnim odgojnim porukama ili, s druge strane, crtani filmovi s odgojno poželjnim porukama mogu poboljšati djetinjstvo gledanjem obrazovnih ili dokumentarnih sadržaja koji potiču djetetov razvoj (Habib i Soliman, 2015.).

Nadalje, Ghilzai i sur. (2017.) navode da je gledanje crtanih filmova svakodnevnica svakog djeteta te da mijenja način njihova razmišljanja i ponašanja te da djeca koja su pretjerano izložena crtanim filmovima obično imaju visoku stopu fantazije. Većinom maštaju o svojim omiljenim likovima iz crtanih filmova koji žive s njima u stvarnosti. Međutim crtani filmovi utječu i na jezik, ali i na društveno ponašanje i druge razvojne sposobnosti ovisno o količini gledanja crtanih filmova. Isto tako crtani filmovi utječu i na spolne razlike kod djece te djeca dobivaju predrasude što se tiče drugog spola. Isti autori navode da je dijete već u mlađoj dobi svjesno spolnih osjećaja i primjene diskriminacije boja (Ghilzai i sur., 2017.).

Djeca oponašaju likove iz crtanih filmova, a to se može se primijetiti po njihovu načinu života, odijevanju i ponašanju. Crtane likove oponašaju djeca svih uzrasta na svim socioekonomskim razinama i razinama inteligencije (Rai i sur., 2016.).

3. METODOLOGIJA RADA

3.1. Pretpostavke rada

Pristup internetu i servisima poput YouTube-a omogućava veliku dostupnost i mogućnost odabira crtanih filmova za djecu. Djeci je moguće pustiti omiljeni crtani film u bilo kojem trenutku i na različitim uređajima koji imaju pristup internetu. S obzirom na širok raspon tematike crtanih filmova od posebne je važnosti odabir crtanog filma prikladnog za dječju dob. Stoga je istraživačko pitanje ovog rada vezano uz utvrđivanje crtanih filmova koje djeca najčešće gledaju te odgojnih poruka koje proizlaze iz tih crtanih filmova. Metode istraživanja primijenjene u radu su kvalitativna analiza, kvantitativna analiza i komparativna analiza.

3.2. Cilj rada

Cilj istraživanja je utvrditi najčešće gledane crtane filmove, identificirati poruke koje proizlaze iz tih crtanih filmova te ih klasificirati u smislu odgojno poželjnih ili odgojno nepoželjnih poruka. Metoda provedbe istraživanja temelji se na pregledu literature vezane uz temu istraživanja, na analizi rezultata drugih istraživanja te kvalitativnoj procjeni odabranih crtanih filmova. Na osnovu dobivenih rezultata oblikovat će se smjernice za roditelje o odabiru i usmjeravanju djece na crtane filmove s odgojno poželjnim porukama.

4. ODGOJNE PORUKE CRTANIH FILMOVA

S jedne strane, crtani filmovi zabavljaju djecu tako što ih upoznaju sa svijetom o kojem mogu naučiti razne stvari te ih izlažu novim idejama koje možda neće imati prilike vidjeti u stvarnosti, dok s druge strane crtani filmovi negativno utječu na djecu jer iz crtanih filmova mogu naučiti o stvarima s kojima se njihovi roditelji možda ne slažu i za koje smatraju da nisu primjereni (Acheampong, 2017.).

Nadalje autori Habib i Soliman (2015.) navode da se odgojne poruke iz crtanih filmova mogu promatrati iz više konteksta, primjerice društvenih i obrazovnih ili konteksta vještina te se mogu kategorizirati kao pozitivne ili odgojno poželjne te negativne ili odgojno nepoželjne poruke. S društvenog aspekta, pozitivan se crtani film može koristiti za učenje djeteta kako kontrolirati svoj temperament, govoriti na pristojan način, pomagati siromašnima i starijima, slušati roditelje, surađivati s mladima i raditi u skupini bez osjećaja mržnje. U kontekstu vještina, pozitivan sadržaj crtanog filma mogao bi podučavati djecu kako biti vođa, kako analizirati probleme na znanstveni način, kako upravljati rizikom i razmišljati o djelovanju. Što se tiče životnog iskustva, dobro oblikovan crtani film može naučiti dijete opasnostima koje ga okružuju u okolini poput visine, opasnosti od struje, prelaska ulice ili čak izviđačkim vještinama poput liječiti ranu, postaviti šator, ispravno zaplesti konopac ili napraviti mali čamac (Habib i Soliman, 2015.).

Međutim negativan sadržaj crtanog filma može navesti dijete na drugačiji nepoželjni pogled na svoje prijatelje, roditelje, učitelje i ostale ljude koju ga okružuju (Habib i Soliman, 2015.). Negativan sadržaj crtanog filma mogao bi dovesti dijete do sumnje u njegov odgoj i vještine, a isto tako crtani lik s negativnim stavom može navesti dijete da promijeni razumijevanje svog života i okoline te oblikuje njegovo djelovanje na agresivan način prema situacijama (Habib i Soliman, 2015.).

Stoga se crtani filmovi mogu razlikovati s obzirom na odgojne poruke koje proizlaze iz njihovog sadržaja, a koje mogu imati pozitivne i negativne značajke. Crtani filmovi s nepoželjnim odgojnim porukama usmjerenim prema djeci koji se sastoje od neprimjerenog sadržaja mogu ostaviti negativne posljedice na dijete. S druge strane, dokumentarni ili edukativni crtani filmovi s poželjnim odgojnim porukama usmjerenim prema djeci, mogu poboljšati djetetovo znanje i kompetencije.

4.1. Odgojno poželjne poruke crtanih filmova

Znanstvenici su jednoglasni vezano uz činjenicu da crtani filmovi imaju pozitivan ili negativan utjecaj na djecu. Među pozitivnim učincima razlikuje se pomoćna uloga crtanih filmova u odgoju djece, dodatne informacija o svijetu i zanimljiva zabava. Crtani filmovi uče djecu pravilima ponašanja u društvu (poštivanje odraslih, timski rad i dr.), obogaćuju vokabular (dijete može savladati jezik dok gleda crtani film na stranom jeziku), pomažu otkriti svijet (Dora, Dexterov laboratorij). Mnogi likovi iz crtanih filmova promiču zdrav život i imaju mnoga pozitivna svojstva, a djeca često oponašaju svoje heroje.

Habib i Soliman (2015.) navode da crtani filmovi s odgojno poželjnim porukama mogu poticati djecu na samokontrolu te ih naučiti da budu poslušni prema roditeljima, isto tako mogu ih naučiti pristojnom izražavanju, poštovanju drugih i pružanju pomoći potrebnima. Pozitivan sadržaj u crtanom filmu mogao bi podučavati dijete kako razmišljati i zaključivati te također može naučiti dijete o nekim životnim iskustvima (Habib i Soliman, 2015.).

Prema istraživanju koje je provela Blažević (2012.), odgovori djece u intervjuu slobodnih pitanja pokazali su da djeca gledaju pozitivne, poticajne i edukativne sadržaje s poželjnim odgojnim porukama usmjerenim prema djeci. Vole crtane filmove poput *Profesora Baltazara*, *Danice*, *Dora istražuje* i drugih edukativnih crtanih filmova. Dječja psihologija također se bavi dječjim programima te smatra da neki dječji programi šalju prosocijalne poruke. Crtani filmovi poput *Profesora Baltazara* i dječje emisije *Ulica Sezam* osmišljeni su da potiču djecu na suradnju, pomaganje, empatiju i prihvaćanje jer im je cilj uključiti emocije i suočavanje s emocijama. Brojni stručnjaci smatraju da redovito gledanje edukativnih, prosocijalnih i dokumentarnih sadržaja mogu povećati altruistična i poželjna ponašanja kod djece. Djeca gledaju i dokumentarne filmove u kojima uče te pokazuju znatnu želju za gledanjem edukativnih programa (Blažević, 2012.).

Rezultati istraživanja Kaura i Shweta (2018.) pokazali su da crtani filmovi imaju ključnu ulogu u obrazovanju i načinu učenja. Na primjer crtani film *Doremon* najbolji je primjer u kojem Doremon uči djecu kako biti dobar prijatelj te kako biti dobar prema roditeljima. Također podučava kako koristiti tehnologiju te kako pomoći osobi kojoj je potrebno (Kaur i Shweta, 2018.).

Nadalje Cingel i Krcmar (2017.) kao primjer crtanog filma s odgojno poželjnim porukama usmjerenim prema djeci navode crtani film *Artur* u kojem se ističu pozitivne poruke o

prijateljima, obitelji i učenju, a to potvrđuje i istraživanje kalifornijskog Sveučilišta i Sveučilišta Wake Forest u kojem je sudjelovalo 101 dijete u dobi od četiri do šest godina i njihovi roditelji. Otkrili su da djeca stvarno pokazuju veću spremnost uživljanja u tuđe osjećaje i tuđu perspektivu te su djeca na pitanja o nasilju odgovarala da je ono loše. Također, djeca su poruku iz crtanog filma usvojila neovisno o tome jesu li gledala sama ili s roditeljima (Cingel i Krcmar, 2017.).

Na YouTube-u može se pronaći mnogo crtanih filmova s odgojno poželjnim porukama usmjerenih prema djeci poput *Doktorica Pliško*, *Dora istražuje*, *Zvonko*, *Peppa Pig* i drugi.

4.2. Odgojno nepoželjne poruke crtanih filmova

Provedeno je više istraživanja kako bi se razjasnili negativni učinci crtanih filmova koji se odnose na zdravlje djece, loša ponašanja i simptome spolnosti. Stručnjaci američke pedijatrijske akademije ustanovili su da djeca koja gledaju crtane filmove s negativnim porukama postaju agresivna, neposlušna, okrutna i ljuta. Crtani filmovi pomažu djeci da razviju maštu, ali njihov negativan utjecaj može biti da djeca mogu ostati u imaginarnom svijetu dugo vremena [2].

U istraživanju koje su proveli Ghilzai i sur. (2017.) korišten je intervju otvorenih pitanja postavljenih majkama te braći i sestrama djece u dobi od pet do dvanaest godina. Rezultati istraživanja pokazali su da djeca koja gledaju crtane filmove primjenjuju agresivno i nasilno ponašanje prema braći, sestrama i vršnjacima, a pritom oponašaju crtane likove, pokušavajući biti smiješni i zabavni. Naime djeca oponašaju svoje omiljene crtane likove te pretjeranim gledanjem crtanih filmova imaju i visoku stopu fantazije i uglavnom maštaju o njima. Osim na ponašanje crtani filmovi prema podacima ovog istraživanja, utječu i na rodno tipizirane predrasude te im tako crtani filmovi nameću da su djevojke krhke i plahe, a dječaci hrabri i snažni (Ghilzai i sur., 2017.).

Istraživanje koje su proveli Rai i sur. (2016.) na djeci od pet do petnaest godina pokazuje da crtani filmovi imaju snažan utjecaj na dječji način života, prvenstveno na odijevanje, agresivno i nasilno ponašanje i njihov jezik. Naime u rezultatima istraživanja može se primijetiti kako djeca zanemaruju stvari koje im roditelji pričaju dok gledaju crtane filmove te žele organizirati rođendane na temu njihovog omiljenog lika, a porasla je i stopa nasilja (Rai i sur., 2016.).

Acheampong (2017.) prikazuje rezultate gdje većina djece u dobi od šest do šesnaest godina dnevno provodi tri do četiri sata gledajući crtane filmove. Kao omiljene crtane likove naveli su *Toma i Jerrya*, *Bena Tena* i *ScoobyDooa*. Također 48,5% djece vidi nasilje kao oblik rješavanja problema u crtanim filmovima, stoga su gotovo svi ispitanici priznali da crtani filmovi negativno utječu na dječje ponašanje (Acheampong, 2017.).

Drugo istraživanje autora Mashud i sur. (2009.) u kojem je sudjelovalo sto devedeset i dvoje učenika u dobi od sedam do deset godina, pokazalo je da djevojčice i dječaci crtane filmove gledaju vremenski podjednako. Međutim dječaci iz crtanih filmova preuzimaju više agresivnog i nasilnog ponašanja nego djevojčice (Mashud i sur., 2009.).

Elementi nasilja ne utječu samo na ponašanje ili komunikaciju djeteta već i na njegovu koncentraciju. Vidljivo je to u istraživanju koje je provedeno na Sveučilištu u Virginiji gdje su rezultati pokazali kako brzo izmjenjivanje scena negativno utječe na dječji mozak i koncentraciju te je iznimno važno inzistirati na kvaliteti crtanih filmova i postavljanju vremenskog ograničenja kako bi dijete odrastalo i razvijalo se što zdravije (Lillard i Peterson, 2011.).

U istraživanju koje je proveo Koravi (2018.) rezultati su pokazali da crtani filmovi najviše utječu na djetetov psihički razvoj. Osim što potiču agresivno i nasilno ponašanje, mijenjaju dječji rječnik i govorni stil. Isto tako, štete i djetetovu tjelesnom razvoju jer su im crtani filmovi veći izvor zabave od bilo koje druge fizičke aktivnosti (Koravi, 2018.).

S prethodnim se rezultatima podudaraju i podaci istraživanja koje su proveli Kaur i Shweta (2018.). Njihovi su rezultati pokazali kako su u moderno doba djeca uvjerena da su crtani likovi stvarni te su crtani likovi obojeni i pozitivno i negativno. U negativnom smislu djeca nakon gledanja postaju agresivnija i primjenjuju nasilje s vršnjacima te radije sjede u kući i gledaju crtane filmove umjesto fizičkih igara. Naime u ovom istraživanju se također potvrđuje da crtani filmovi utječu na psihološki razvoj djeteta i promjenu rječnika nakon gledanja crtanih filmova (Kaur i Shweta, 2018.).

4.3. Uloga roditelja

Obzirom na moguću povezanost gledanja crtanih filmova i mentalnog rasta djeteta, roditelji bi trebali provjeriti sadržaj crtanoog filma prije nego što dopuste djetetu gledati ga. Potrebno je izbjegavati one crtane filmove koji mogu biti neprikladni za dijete i provjeriti je li crtani film prikladan za dob djeteta. Ukoliko postoji scena nasilja ili bilo kakva uznemirujuća scena koja može biti štetna trebalo bi objasniti scenu na smiješan način kako bi dijete moglo uzeti samo zabavu, a ne štetan element iz tog crtanoog filma. Također poželjno je da roditelji provode više vremena sa svojom djecom u svakodnevnim i inovativnim aktivnostima kako dijete ne bi ovisilo o crtanim filmovima za zabavu.

U istraživanju koje je provela Ilišin (2003.) na deset osnovnih škola u Zagrebu pokazalo se da sadržaji masovnih medija zauzimaju najveći dio slobodnog vremena djece. U istraživanju se postavlja pitanje koliko često djeca razgovaraju o različitim temama s vršnjacima i roditeljima. Naravno, roditelji su zaokupljeni brigom za budućnost svojeg djeteta pa su najčešće teme s roditeljima o školi, budućnosti i njihovim prijateljima, dok su teme s prijateljima najčešće o filmovima, glazbi i drugim medijskim sadržajima. No pitanje je koliko se često razgovara o medijskim sadržajima, odnosno filmovima. Rezultati pokazuju da su medijski sadržaji najčešća tema razgovora s vršnjacima, dok je s roditeljima ta tema slabo zastupljena. Razlog tome je što roditelji djeci nameću teme razgovora te žele doznati nešto što oni smatraju važnim za svoje dijete (Ilišin, 2003.).

U drugom istraživanju koje su proveli Labaš i Marinčić (2018.), korištena je anketa provedena na sto osamdeset i četiri učenika dviju škola u dobi djece od trinaest i četrnaest godina. Rezultati su pokazali da djeca najčešće razgovaraju o medijima i medijskim sadržajima sa svojim vršnjacima, a sa svojim roditeljima ne razgovaraju o takvim temama zbog nerazumijevanja, straha ili nedostatka vremena roditelja (Labaš i Marinčić, 2018.).

Također prethodno istraživanje poklapa se s istraživanjem Ilišin i sur. (2001.) u kojem su rezultati pokazali da djeca više komuniciraju o medijima s vršnjacima nego sa svojim roditeljima s kojima je najčešća tema budućnost, škola i prijatelji (Ilišin i sur., 2001.).

U sljedećem istraživanju koje je proveo Acheampong (2017.) u kojem su ispitanici bila djeca u dobi od šest do petnaest godina, pokazalo se da roditelji ne prate vrste crtanih filmova koje djeca gledaju (Acheampong, 2017.).

Djeca su svakodnevno izložena nasilnom sadržaju. Nužno je da roditelji gledaju crtane filmove zajedno s djecom kako bi ih na taj način kontrolirali i nadzirali, smatraju Ciboci i Kanižaj (2011.).

Međutim i u istraživanju koje je provela Blažević (2012.) djeca su navela da crtane filmove gledaju ponekad sami, a ponekad s roditeljima. Također u ovom istraživanju rezultati su pokazali da roditelji ne razgovaraju s djecom o tome što gledaju. Djeca poznaju i žanrove neprimjerene svojoj dobi, ali ih ne razumiju, što djetetu šalje krivu poruku. Dakle i u ovom istraživanju isti su rezultati kao u svim ostalim istraživanjima. Iznimno je važno da roditelji gledaju crtane filmove zajedno s djecom kako bi mogli s njima razgovarati i raspravljati o tome (Blažević, 2012.).

Analizirajući ova istraživanja uočena je važnost roditeljske uloge u odabiru i praćenju sadržaja koje dijete gleda. Roditelji su danas zaposleni više nego prije i nekada je prikaz crtanog filma idealno rješenje za zbrinjavanje djeteta. U tom slučaju potrebno je potruditi se pronaći odgojno poželjan sadržaj koji će obogatiti djetetov sveukupni razvoj.

5. ANALIZA CRTANIH FILMOVA DOSTUPNIH NA YOUTUBE-U

U tablici su analizirani i opisani crtani filmovi dostupni na YouTube-u te odgojne poruke svakog crtanog filma usmjerene prema djeci. Odabir crtanih filmova izvršen je prema pregledu literature i učestalosti gledanja istih od strane djece.

Tablica 1. Analiza crtanih filmova dostupnih na YouTube-u

NAZIV	GLAVNI LIKOVI	RADNJA	ISHODI	PORUKA
<i>Einsteinčići</i>	Bero, Leo, Iva i Ana	Potruga za rođendanskim strojem.	Poticanje glazbenih sposobnosti, prihvaćanja i uvažavanja drugih.	Poželjne odgojne poruke (Bero, Leo, Iva i Ana zajedno pokušavaju pronaći rođendanski stroj te se međusobno podupiru i uvažavaju.)
<i>Peppa Pig</i>	Tata, Mama, brat George i Peppa Pig	Šetnja prirodnom stazom.	Poticanje matematičkih sposobnosti i pomaganja drugima.	Poželjne odgojne poruke (Obiteljsko druženje i sklad te pomaganje drugima u nevolji.)
<i>Tom i Jerry</i>	Tom i Jerry	Mačak lovi miša.	Poticanje nasilnog i agresivnog ponašanja.	Nepoželjne odgojne poruke (Tom i Jerry se ismijavaju i izruguju jedno drugome kada se nađu u nevolji.)
<i>Mornar Popaj</i>	Popaj i Oliva	Slikanje Olive.	Poticanje nasilnog ponašanja i ismijavanja drugih.	Nepoželjne odgojne poruke (Popaj i Olivin prijatelj nadmeću se tko će biti bolji i ismijavaju jedno drugo kada pogriješe.)
<i>Winx Club</i>	Bloom, Flora, Musa, Stella, Tecna, Layla, Roxy	Spašavanje Bloom koja je u opasnosti.	Poticanje nasilnog ponašanja, ali i pomaganja prijateljima u nevolji.	Poželjne i nepoželjne odgojne poruke (Winxsice pokušavaju spasiti svoju prijateljicu koja je u nevolji, no prikazuje se puno nasilne borbe.)
<i>Spužva Bob Skockani</i>	Spužva Bob Skockani, Kalamarko	Noćna smjena trgovine.	Uznemiravanje strašnim pričama.	Nepoželjne odgojne poruke (Kalamarko plaši Spužva Boba Skockanog strašnim pričama kojih se Spužva Bob Skockani

				boji, a Kalamarko uživa u tome.)
Artur	Opasna banda	Opasna banda zadirkuje druge ljude, no odluče se promijeniti.	Osvještavanje djece da je potrebno poštivati druge.	Poželjne odgojne poruke (Opasna banda shvaća da nasilnim ponašanjem ništa ne postižu te ukazuju djeci da se dobro dobrim vraća.)
Zvonko	Zvonko i njegovi prijatelji iz susjedstva	Otočna avantura.	Poticanje opraštanja drugima bez obzira na njihove pogreške.	Poželjne odgojne poruke (Zvonko i njegovi prijatelji opraštaju kradljivcima i ukazuju na to da svatko ima drugu priliku.)
Pink Panther	Pink Panther	Skijanje.	Poticanje neispravnog ponašanja.	Nepoželjne odgojne poruke (Pink Panther na skijanju neprestano ozljeđuje skijaša na stazi.)
Ben Ten	Ben Ten i prijatelji	Borba s vanzemalcima.	Poticanje djeteta na nasilje, agresivnost i fantaziju o vanzemalcima.	Nepoželjne odgojne poruke (Prikazivanje strašnih likova koji primjenjuju nasilje i agresiju.)

Na slici 1. prikazan je crtani film *Einsteinčići* koji je pravi primjer edukativnog crtanog filma s poželjnim odgojnim porukama usmjerenim prema djeci. Epizoda u kojoj Einsteinčići traže rođendanski stroj, potiče uključenost djece koja gledaju crtani film tako što pomažu Einsteinčićima pri izvršavanju zadataka uz glazbeno poticajne aktivnosti kao što su ritam, pokreti, slušanje glazbe i zvukova. Crtani film pobuđuje kreativnost i maštu. Djeca se u epizodi upoznaju s novim gradovima i znamenitostima. Zajedničkim se aktivnostima potiče na suradnju te uvažavanje i prihvaćanje tuđih mišljenja i ideja.

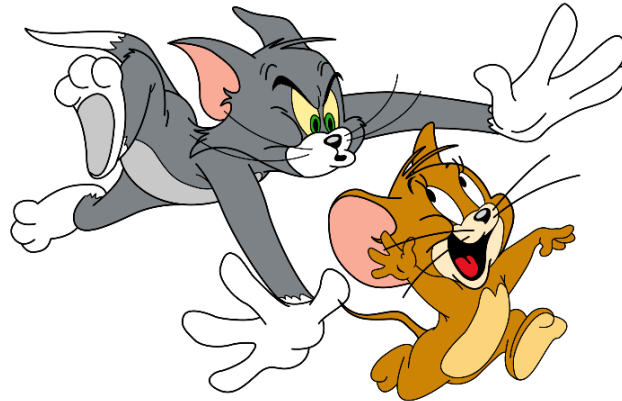
Slika 1. Crtani film *Einsteinčići*

Na slici 2. prikazan je crtani film *Peppa Pig* koji ima poželjne odgojne poruke usmjerene prema djeci. Epizoda u kojoj obitelj odlazi u šetnju prirodnom stazom djecu uči brojanju i snalaženju u prostoru. Nevoljom u kojoj se našla obitelj i patkice koje su im pomogle, potiče se kod djece pomaganje drugima u nevolji.

Slika 2. Crtani film *Peppa Pig*

Tom i Jerry jedan je od najpoznatijih crtanih filmova svih vremena, ali i jedan od crtanih filmova koji ima nepoželjne odgojne poruke usmjerene prema djeci zbog prikazivanja nasilja i agresivnosti kroz zabavu. Epizoda u kojoj se Tom i Jerry love, postavljaju si zamke i ismijavaju jedan drugoga, potiče kod djece nasilno ponašanje i lošu komunikaciju, što se može uočiti na slici 3.

Slika 3. Crtani film *Tom i Jerry*

Gledajući epizodu crtanog filma *Popaj* primjećuje se grub odnos protkan nepristojnom komunikacijom i vrijeđanjem što potiče isto ponašanje kod djeteta, prikazivanje nesuradnje i međusobnog ismijavanja. Na slici 4. može se vidjeti glavni lik Popaj s Olivinim prijateljem s kojim se nadmetao u slikanju.

Slika 4. Crtani film *Popaj*

Na slici 5. prikazan je crtani film *Winx Club* koji je nasilnog i agresivnog sadržaja jer je prikazano puno borbe. Epizoda u kojoj Winxice pokušavaju pomoći svojoj prijateljici u nevolji potiče kod djece i pozitivno ponašanje.

Slika 5. Crtani film *Winx Club*

Na slici 6. može se vidjeti crtani film *Spužva Bob Skockani* koji prikazuje sadržaj s nepoželjnim odgojnim porukama usmjerenim prema djeci. Epizoda u kojoj Kalamarko i Spužva Bob Skockani odraduju noćnu smjenu u restoranu potiče djecu na ismijavanje prijatelja neukusnim šalama te potiče kod djece strah od mraka. Takav sadržaj može uznemiriti djecu zbog strašnih priča i pobuditi im strahove.

Slika 6. Crtani film *Spužva Bob Skockani*

Na slici 7. prikazan je *Artur*, crtani film koji ima poželjne odgojne poruke. Epizodom u kojoj opasna banda plaši sve ljude oko sebe i primjenjuje nasilno ponašanje osvještava djecu da takvo ponašanje nema učinka. Glavna je poruka epizode da se dobro dobrim vraća i da zato valja biti dobar prema drugima.

Slika 7. Crtani film *Artur*

Crtani film *Zvonko*, koji vidimo na slici 8., edukativnog je sadržaja s poželjnim odgojnim porukama. U epizodi Otočne avanture Zvonko uživa u druženju s prijateljima uz glazbu. U situaciji kada su im lopovi ukrali hranu i čamac, Zvonko i njegovi prijatelji svojim postupkom potiču djecu na opraštanje i pomaganje drugima kada su u nevolji bez obzira na njihove pogreške.

Slika 8. Crtani film *Zvonko*

Na slici 9. prikazan je crtani film *Pink Panther* koji prikazuje sadržaj kroz zabavu, ali s nepoželjnim odgojnim porukama. U epizodi u kojoj je Pink Panther na skijanju prikazuje se sebičnost i dovođenje drugoga u opasnost. To kod djece potiče neispravno ponašanje.

Slika 9. Crtani film *Pink Panther*

Na slici 10. prikazan je crtani film *Ben Ten*. Riječ o je crtanom filmu s nepoželjnim odgojnim porukama koji prikazuje nasilje, agresivnost i opasne crtane likove koji kod djece potiču neprikladno ponašanje.

Slika 10. Crtani film *Ben Ten*

Rezultati analize deset crtanih filmova dostupnih na YouTube-u pokazali su da ih je četiri s odgojno poželjnim porukama, a to su *Einsteinčići*, *Artur*, *Peppa Pig* i *Zvonko* i pet s odgojno nepoželjnim porukama, a to su *Tom i Jerry*, *Pink Panther*, *Ben Ten*, *Popaj* i *Spužva Bob Skockani*. Međutim izdvaja se crtani film *Winx Club* koji djeci šalje i poželjne i nepoželjne odgojne poruke.

5.1. Preporuke za oblikovanje plana gledanja crtanih filmova

Roditelji djecu trebaju usmjeravati u odabiru i vremenu gledanja crtanih filmova jer nisu svi crtani filmovi loši, ima puno dobrih i korisnih crtanih filmova koji uvelike mogu doprinijeti djetetovu razvoju (Acheampong, 2017.). Međutim djecu treba upozoriti da ne gledaju crtane filmove dugo vremena i da ne provode svoje slobodno vrijeme samo gledajući ih. Vrlo važno je djeci ukazati i naučiti ih da nasilje nije najbolje rješenje kao što se prikazuje u mnogim crtanim filmovima. Roditelji bi trebali redovito nadzirati i upozoravati djecu da sve što vide u nasilnim crtanim filmovima nije dobro i objasniti im takve sadržaje kako ih ne bi primijenili u stvarnom životu. No kada roditelji upozoravaju djecu, valja paziti da ih naposljetku ne udalje od gledanja crtanih filmova jer oni su ipak najveći izvor zabave za djecu, a isto tako mogu naučiti mnogo toga od njih (Acheampong, 2017.).

Autori Njiiri i sur. (2018.) navode da bi roditelji trebali što više nadzirati svoju djecu tijekom gledanja crtanih filmova i vođenim nadzorom savjetovati o ponašanju koje bi trebali izbjegavati, a vidjeli su u crtanim filmovima. Kao primjer navedeni su uvredljiv govor ili nasilna djela. Roditelji ne moraju uvijek fizički nadzirati svoju djecu već postoje mnogi programi u kojima roditelji mogu zaključati i ograničiti gledanje crtanih filmova koje smatraju neprikladnim za svoje dijete (Njiiri i sur., 2018.).

Roditelji se trebaju sami usmjeravati i proučavati crtane filmove te napraviti selekciju crtanih filmova za koje smatraju da nisu primjereni djeci. U sljedećoj tablici izdvojene su preporuke američke akademije pedijatara vezane uz korištenje medija u odnosu na dob djeteta [1, 2, 23].

Tablica 2. Preporuke o korištenju medija za roditelje [1, 2, 23]

Godine	Preporuke	Vremensko ograničenje
Djeca mlađa od 18 mjeseci	<p>Izbjegavati upotrebu digitalnih medija, osim video-poziva.</p> <p>Ne preporučuje se upotreba crtanih filmova za smirivanje djeteta zbog narušavanja djetetova emocionalnog razvoja, iznimno u slučajevima poput operacije, leta u avionu i sl.</p> <p>Isto tako, ne savjetuje se gledanje crtanih filmova minimalno jedan sat prije spavanja radi poboljšanja djetetova sna te za vrijeme obroka.</p>	Ne preporučuje se upotreba crtanih filmova.
Djeca u dobi od 18 do 24 mjeseci	<p>Djeca bi trebala gledati visoko kvalitetne programske sadržaje s roditeljima koji će im objasniti značenje crtanih filmova i upozoriti na moguće probleme.</p> <p>Ne savjetuje se gledanje crtanih filmova minimalno jedan sat prije spavanja radi poboljšanja djetetova sna.</p>	<1h/dan
Djeca u dobi od 2 do 5 godine	<p>Preporučuje se gledanje visoko kvalitetnih programskih sadržaja te izbjegavanje crtanih filmova. Zajedničko gledanje crtanih filmova.</p> <p>Ne savjetuje se gledanje crtanih filmova minimalno jedan prije spavanja radi poboljšanja djetetova sna.</p>	1h/dan
Djeca u dobi od 5 godina i stariji	<p>Ograničiti uporabu digitalnih medija.</p> <p>Potaknuti djecu na fizičku aktivnost i druge izvore zabave poput druženja s prijateljima i obitelji.</p> <p>Ne savjetuje se gledanje crtanih filmova minimalno 1h prije spavanja radi poboljšanja djetetova sna.</p>	1h/dan

Roditeljima se preporuča izrada plana uporabe digitalnih medija kao što je ograničavanje vremena uporabe i pridržavanje preporuka u koje vrijeme koristiti digitalne medije [1]. Digitalni mediji u ovom slučaju za djecu od osamnaest mjeseci do sedam godina služe kao izvor zabave, tj. alat pomoću kojeg gledaju crtane filmove. Preporučuje se izrada točnog rasporeda kada se mediji smiju koristiti [2]. Također važno je djecu orijentirati prema visoko kvalitetnim programskim sadržajima tj. obrazovnim crtanim filmovima s poželjnim odgojnim porukama umjesto onim koji prenose nepoželjne odgojne poruke [23].

6. ZAKLJUČAK

U današnje su vrijeme crtani filmovi jedan od glavnih izvora dječje zabave te neizostavan dio njihova odrastanja. Okupiraju većinu dječjeg vremena, uče ih i zabavljaju. Crtani su se filmovi u novije vrijeme s televizije proširili na YouTube i slične internetske platforme te im se povećao broj i dostupnost. Djetetu je danas lakše nego ikada prije doći do bilo kakvog sadržaja, a oni mogu imati pozitivan i negativan utjecaj na djetetov razvoj, ovisno o odgojnim porukama koje prenose.

U ovom je radu analizirano deset crtanih filmova dostupnih na YouTube-u, a poruke koje prenose ocjenjivane su kao odgojno poželjne i odgojno nepoželjne. Uočeno je da crtani filmovi s obrazovnim sadržajima doprinose razvoju djece jer potiču zajedništvo, suradnju, prijateljstvo, empatiju, kreativnost i maštu. S druge strane, oni s nepoželjnim odgojnim porukama potiču nasilje i agresivnost jer su djeca sklona imitaciji svojih omiljenih likova bez razumijevanja da je riječ o nepoželjnom ponašanju. Moguće je i da svijet crtanog filma u potpunosti preuzme dijete i da ga ono ne može razlikovati od stvarnoga svijeta što dovodi do niza drugih poteškoća.

U raspravi se ukazuje da ključnu ulogu stoga trebaju preuzeti roditelji. Važno je da se upute u sadržaje koji su djeci ponuđeni u crtanim filmovima te da procjene koji crtani filmovi prenose pozitivnu, a koji negativnu odgojnu poruku. Osim toga, važno je da roditelji crtane filmove gledaju s djecom te da nakon toga razgovaraju o pogledanom. Negativni se utjecaji tako svode na minimum, a roditelji su uključeni u svijet svog djeteta te ga usmjeravaju i odgajaju.

Zaključno, crtani filmovi s pozitivnim i/ili negativnim odgojnim porukama najpoznatija su i popularna zabava za djecu. Međutim pitanje negativnih aspekata crtanih filmova koji mogu biti štetni za djecu treba shvatiti ozbiljno i potrebno je osvijestiti roditelje, odgojitelje i ostale sudionike djetetove okoline te poduzeti mjere sigurnosti za djecu i usmjeriti ih optimalnom pristupu, odabiru i vremenu gledanja crtanih filmova.

LITERATURA

1. Aap Council On Communications And Media (2016.). Media and Young Minds. *Pediatrics*, 138 (5). Preuzeto 6.6.2019., sa
<https://pediatrics.aappublications.org/content/pediatrics/138/5/e20162591.full.pdf>
2. Aap Council On Communications And Media (2016.). Media Use in School-Aged Children and Adolescents. *Pediatrics*, 138(5). Preuzeto 6.6.2019., sa
<https://pediatrics.aappublications.org/content/pediatrics/138/5/e20162592.full.pdf>
3. Acheampong, R. (2017.). Effects of cartoons on the behaviour of children. *Durreesamin Journal*, 3 (2), 2204-9827.
4. Blažević, N. (2012.). Djeca i mediji – odgoj na »televizijski« način. *Nova prisutnost*, X (3), 479-493. Preuzeto 4.5.2019. s <https://hrcak.srce.hr/93178>
5. Christensson, P. (2009.). *YouTube Definition*. Preuzeto 25.6.2019., sa
<https://techterms.com/definition/youtube>
6. Ciboci, L. i Kanižaj, I. (2011). Kako je nasilje preko medija ušlo u naše domove. Utjecaj, učinci i posljedice nasilja u medijima na djecu i mlade. U L. Ciboci, I. Kanižaj i D. Labaš (ur.), *Djeca medija - od marginalizacije do senzacije* (str.11-34). Zagreb: Matica hrvatska.
7. Cingel, D. P. i Krcmar M. (2017.). Prosocial Television, Preschool Children's Moral Judgments, and Moral Reasoning: *The Role of Social Moral Intuitions and Perspective-Taking*, (46) 3, 355-374.
8. Digital Unite (2018.). *What is YouTube?*. Preuzeto 25.6.2019., sa
<https://www.digitalunite.com/technology-guides/tv-video/youtube/what-youtube>
9. Ghilzai, S.A., Alam, R., Ahmad, Z., Shaukat, A. i Noor, S.S. (2017.). Impact of Cartoon Programs on Children's Language and behavior. *Insights in Language Society and Culture* 2, 104-126.

10. Habib, K. i Soliman, T. (2015.). Cartoons' Effect in Changing Children Mental Response and Behavior. *Open Journal of Social Sciences*, 3 (9), 248-264.
11. Ilišin, V. (2003.). Mediji u slobodnom vremenu djece i komunikacija o medijskim sadržajima. *Medijska istraživanja*, 9 (2), 9-34. Preuzeto 6.6.2019. s <https://hrcak.srce.hr/23306>
12. Ilišin, V., Marinović Bobinac, A. i Radin, F. (2001.). *Djeca i mediji, uloga medija u svakodnevnom životu djece*. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
13. Kaur, R. i Shweta, V. (2018.). Psychological Impact of Cartoon Animation on Children. *Assistant Professor, PG Department of Computer Science & IT, Lyallpur Khalsa College, Jalandhar, India*, 6 (2), 2348-2281.
14. Kapelian, A. (2009.). *From movies to TV; cultural shifts and cartoons*. Preuzeto 5.6.2019., s <https://serendipstudio.org/exchange/kapelian/movies-tv-cultural-shifts-and-cartoons>
15. Koravi, V.S. (2018.). Effects Of Cartoon Channels On The Behavior Of School Going Children - A Survey Study. *International Ayurvedic Medical Journal*, 6 (5), 948-951.
16. Labaš, D. i Marinčić, P. (2018.). Mediji kao sredstvo zabave u očima djece. *MediAnali*, 12 (15), 1-32. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/195548>
17. Lillard, A. i Peterson, J. (2011.). The Immediate Impact of Different Types of Television on Young Children's Executive Function. *Pediatrics*, 128: 644-649.
18. Mashud, M. N., Rawan, B., i Yasir, N. (2009.). The Effect of Cartoon Network on the Aggressive Behavior of School Going Children. *Global Media Journal, AllamaIqbal University, Islamabad, 1*.
19. Mikić, K. (2001.). *Film u nastavi medijske kulture*. Zagreb: Educa, nakladno društvo, d.o.o.
20. Mikić, K. (2015.). Medijska pismenost, mediji kao prijenosnici humanih poruka, ideja, vrijednosti. U V. Majdenić i D. Smajić (ur.), *Dijete i jezik danas, dijete i mediji* (str. 13-48.). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.

21. Njiiri M., Mberia, H. i Dr. Muchunku, I. (2018.). Foreign Television Cartoon Programs and Children's Social Behavior in Kenya. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 8 (5), 2250-3153.
22. Rai, S., Waskel, B., Sakalle, S., Dixit, S. i Mahore, R. (2016.). Effects of cartoon programs on behavioural, habitual and communicative changes in children. *International Journal of Community Medicine and Public Health Rai S et al. Int J Community Med Public Health*, 3 (6), 1375-1378.
23. Reid Chassiakos, Y., Radesky, J., Christakis, D. i dr. (2016.). AAP COUNCIL ON COMMUNICATIONS AND MEDIA. Children and Adolescents and Digital Media. *Pediatrics*, 138 (5). Preuzeto 6.6.2019., s
<https://pediatrics.aappublications.org/content/pediatrics/138/5/e20162593.full.pdf>
24. Smith, K. (2019.) „ 48 Fascinating and Incredible YouTube Statistics“, portal *Brandwatch*. Preuzeto 21.5.2019., sa <https://www.brandwatch.com/blog/youtube-stats/>
25. Šćuric, K., Čutura, I., Ilijević, D. i Šegota, Z. (1999.). Utjecaj animiranih filmova na djecu. *Dijete, vrtić, obitelj*, 5(17), 33-34. Preuzeto 4.5.2019. s <https://hrcak.srce.hr/183961>
26. Šego, J. (2009.). Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjemu govornom razvoju. *Govor*, 26 (2), 119-149. Preuzeto 4.5.2019. s
<https://hrcak.srce.hr/165964>
27. Vodopija, I. (2015.). Riječ unaprijed. Jesu li nas mediji osvojili. U V. Majdenić i D. Smajčić (ur.), *Dijete i jezik danas, dijete i mediji* (str. 9-12.). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.
28. Yousuf, Dr. Z., Shehzad, M., i Hassan. A. H., (2015.). Effects of Cartoon Network on the Behavior of School Going Children (A Case Study of Gujrat City). *International Research Journal of Interdisciplinary & Multidisciplinary Studies (IRJIMS)*, 1, 173-179.